

Zot Chanukka—Source Sheet
Chanukka 2018

Ateret Zekeinim on SA: 676

תער"ו

א

להדליק כו' עיין מ"ש מו"ח ריש סי' זה בשם רש"ל וכו' הוא על דברי רש"ל שמ"כ בשם אבי זקנו הגאון מהר"ר ליב רופא זצ"ל מק"ק וינא שכ' בב"י ואולי סמך מהרש"ל על דרשת חז"ל שכל המועדות יהיו בטלים חוץ מחנוכה ופורים לרמז זה אנו מברכין להדליק נר של חנוכה מורה גם על העתיד כמו שדרשו רז"ל על מזמור שיר ליום השבת לעי"ל ליום שכולו שבת עכ"ל:

Solomon Luria was one of the great Ashkenazic poskim and teachers of his time. He is known for his work of Halakha, Yam Shel Shlomo, and his Talmudic commentary Chochmat Shlomo. Luria is also referred to as "Maharshal" מהרש"ל, or "Rashal" רש"ל.

ספר באר שבע על תמיד דף לג/ב

מזמור שיר לעתיד לבוא כו'. לא שהלויים היו אומרים מזמור שיר לעתיד לבוא כו', אלא התנא מפרש טעם למה היו אומרים בשבת מזמור שיר ליום השבת, ואמר על שם יום שכולו שבת שיהיה לעתיד לבוא. ויש ספרים דגרסי בהדיא *מזמור* *שיר* *ליום* *השבת*, כלומר *מזמור* *שיר* *לעתיד* *לבא* כו'. וקשה לי למה פירש התנא טעם דוקא על המזמור שהיו אומרים בשבת, ושבק אינך טעמים המפורשים בפרק בתרא דראש השנה (לא, א) לכל שאר המזמורים שהיו אומרים בימות החול. ונ"ל דאתא לאפוקי מדרבי נחמיה דאמר שם שאין הטעם מה שהיו אומרים בשבת מזמור ליום השבת כדאמר שם רבי יהודה משום רבי עקיבא על שם יום שכולו שבת שיהיה לעתיד לבוא, מפני שאין לחלק בין הפרקים הללו, פירוש שכל ששת ימים נאמרים הפרקים הללו על שם שעבר מה שנעשה בכל יום ויום בששת ימי בראשית, ואיך יאמרו שיר של שבת על שם להבא בתמיה, אלא אף ביום שבת על שם מעשיו הוכנה השיר, וכן פירושו מזמור שיר ליום השבת על שם ששבת שנאמר (בראשית ב, ג) כי בו שבת, ומסיק שם הגמרא וקמפלגי בדרב קטינא דאמר רב קטינא שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב כו', והאי תנא סבירא ליה כרבי יהודא שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב כו'. כן נ"ל:

ספר הדע"ה דרוש מיעוט הירח סימנים ט' וי'

[This is just a small excerpt from a larger teaching]

והנה מתבאר מדברינו כי עומד המלכות בשני בחי'. כי עצמותה ופנימיותה היא למעלה מהכל כי הרי היא שורש כולם כמו שאמרנו שהיא מהמלכות דא"ס שהכל הוא ממנה ואפס זולתו. אמנם היא מתחלפת מגילוי לגילוי וממדרגה למדרגה ויורדת בסוף כל מדרגה עליונה להיות שורש להמדרגה התחתונה. והרי היא בסוד אני ראשון ואני אחרון. כתר מלכות. כי למעלה היא הכתר שהוא נקרא אי"ן. נעלם מהשגה. ולמטה היא מלכות שנקרא אני... אני אני הוא. כי עי"ז היא מתגלה שהיא המלכות מלך על כל הארץ. והרי יש בה העלם וגילוי פנימית וחיצונית. שבפנימיותה היא למעלה מהכל ושורש הכל והכל הוא ממנה. כי היא השורש והראשית לכל י' ספ"י שבכל עולם. אלא שכ"ז הוא נעלם בה. ובחיצוניתה וגילוייה היא בסוף הכל ולמטה מהכל שהיא הסוף לכל י' ספ"י ומקבלת היא מהם להעשות שורש להתחון. כי בגילוייה שהיא למטה מהכל היא לית לה מגרמה כלום. כמ"ש בפי' בראשית ל"ג ב' ובכ"מ. וכל ירידתה למטה שהוא בסוף כל הי' ספ"י הוא רק כדי להוציא ולהמציא את העולם התחון וכל אשר בה ולקיימם ולהנהיגם. אמנם כי היא אינה מוציא וממציא למטה ואינה מתגלה שם כלל אלא רק בכח ותכונת אותן האורות עצמן אשר למעלה ולא זולת כלל. ולכן בירידתה למטה מכולם הנה היא מקבלת אז אלא רק מהם ונעשית היא לבחי' נוק'. והמדרגה העליונה היא לה לבחי' זכר ומקבלת ממנו. וכן היא ממציא למטה את כל המדרגה התחתונה בצלם ודמות כל מדרגה העליונה. ועד"ז ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם. והרי היא מתחלפת תמיד משורש הכל לסוף הכל:

והנה בהיותה בבחי' שורש הרי הכל הוא ממנה. ואינה אז בבחי' נוקבא כלל אך בהיותה בסוף. היא לית לה מגרמה כלום ומקבלת רק מהם ונעשית אז לבחי' נוק'. והרי אינה נעשית לבחי' נוק' אלא רק בירידתה למטה להיות שורש להתחנות. והרי ממילא הוא שהזכר הוא אז גבוה ממנה כי הרי היא אז למטה ממנו ומקבלת רק ממנו. אבל קודם שיורדת למטה הרי היא אינה אז בבחי' נוקבא כלל כי הרי אדרבה הוא שהיא שורשו ושורש כולם. וכן הוא עוד כי בירידתה למטה שהוא בסוף כל הי' ספיי הנה היא עצמה נמשכת רק מהם. כי כחה ועצמותה אשר בכל ספיי וספיי. עיי' שהיא שורש כולם. הוא יוצא ומתגלה לבסוף. וכנודע שהיא המלכות דכל ספיי והיא שלימו דכלהו. וכמייש בתיקונים דף ס"א ע"ב. והנה נעשית גילוייה למטה עיי' שמתצמצמת להעשות הסוף דכ"א. ועיי' נראה שהיא נמשכת ונבנית רק מהם. הגם שבאמת היא בהעלם שורש כולם והכל הוא ממנה. כי עצמותה הנה הוא עצמות הכתר אלא דנחית מגילוי לגילוי שהוא מספיי לספיי. ויורדת דרך עליו ועל ידו ר"ל עיי' כ"א מהם. ועיי' היא מתצמצם ומתגלה למטה בירידתה בסוף כולם. ונתצמצמה להתפשט מהם ולקבל מהם ולהיות לבחי' נוקבא להם:

והרי עכ"פ הוא כי בעצמותה ופנימיותה הנה היא למעלה מכולם. ואין אז בחי' דו"ן כלל. ורק בהתפשטותה למטה דרך עליהם ונמשכה ומתפשטת מהם. הנה אז נעשו לבחי' דו"ן. והוא למעלה והיא למטה. כי הוא אז גבוה ממנה:

ספר לשם שבו ואחלמה - ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ג ענף ז

אמנם *המלכות* *עצמה* כשהיא בלתי הו"ק אין לה מציאות למטה כלל כי עצמותה היא מהכתר ובסוד אנ"י ואי"ן ומקומה ומציאותה הוא בהבינה אימא שהיא כח ותכונת הנוק' הכלול בהכתר ושם הוא מקומה של המלכות אמנם נשתלשלה וירדה בהו"ק ונתצמצמה בהם והוא המלכיות של הו"ק וירדה על ידיהם למטה להמציא את המציאות דהעולמות ביי"ע מכח ותכונת הו"ק והם השית אלפי שנין דמשך קיום העולם שהוא מהו"ק ונעשה המציאות דהעולמות מהמלכות ע"פ קבלתה מהו"ק כי גילוייה למטה הוא רק על ידם עיי' שנתצמצמה בהם וכן היא אחוז בהם לעולם והוא עטרת היסוד שהוא כתר דהמלכות ועיי' כ"ז יש לה מציאות וגילוי למטה אמנם אחר הששת אלפים שנה שהוא אחר שיושלם שליטת הו"ק ויגיע זמן שליטת המלכות הנה באשר שבלתי הו"ק אין להמלכות מקום למטה כלל לכן כאשר יגיע זמן שליטתה שהוא באלף ה' הנה תחזור תיכף למקומה הראשון שהוא בהבינה אימא ותהיה אז בסוד אשת חיל עטרת בעלה כי בכל הששת אלפים שנה היתה עטרה בסופו שהוא עטרת היסוד אבל באלף ה' תהיה עטרה בראשו והוא בסוד עטרה דאימא שמכתיר את ז"א וזהו שאמר בספד"צ ספ"ה קרן ביובלא אתעטר עשיראה באימא כי בזמן שליטת המלכות תשוב אל אימא וזהו שאמר הגר"א בספד"צ פ"א בדה"מ שביעאה עליהו כי אין זמן לשליטת המלכות כי תיכף תשוב אל אימא בינה כי שם הוא מקומה והוא משום כי אין להמלכות מציאות ומקום בפני"ע כלל כי היא גילוי אור דהמלך עצמו והוא עצמותה שבהכתר המתגלה בהבינה בהעטרה שלה וכנ"ל ולכן כאשר יגיע אלף ה' שהוא זמן שליטת המלכות ויוכלל כל המציאות כולו בהמלכות אז תעלה המלכות עמהם תיכף להבינה כי אין לה מציאות בפני"ע כלל אלא או שהיא כלולה בהו"ק ומתגלה על ידיהם והוא בכל הששת אלפים שנה שהוא זמן שליטת הו"ק אז נשתלשלה המלכות ונתצמצמה בהם ומתגלית בסופם שהוא בעטרת היסוד ומאירה על ידיהם או שהיא כלולה בהג"ר ומתגלית בסופם שהוא בעטרה דאימא ומאירה על ידיהם והוא באלף ה' שתשוב לאימא בסוד עיבור ולכן יתחבר העולם אז ואח"כ יחזור לצאת מאימא בסוד לידה ויתחדש כל העולם כולו כבראשונה אלא שלא יהיה במדרגתם של עתה שהוא מדרגת הו"ק רק במדרגת הבינה עצמה שהיא מהג"ר ויוכלל כל המציאות כולו במדרגת הבינה והוא באלף הח' ואח"כ באלף הט' יוכלו עוד זב"י ויעלו כולם למדרגת החכמה וכן באלף העשירי למדרגת הכתר :

הארת חנוכה מלעתיד לבוא בית גנזי – אור יקרת חנוכה excerpted

ביאור מאמר חז"ל שכל המועדים בטלים חוץ מחנוכה ופורים ביאור ענין משיח בן יוסף ומשיח בן דוד שזה מורה על שני הנהגות

...דרשת חז"ל שכל המועדות יהיו בטלים חוץ מחנוכה ופורים... ובעיקר הדברים למה חנוכה דינו כמו פורים שלא יתבטל לע"ל אינו מבואר שהרי בפורים למדנו ממה שנאמר וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם אבל על חנוכה לא מצינו שום טעם ורמז לזה. ואולי הכונה כדברי הרמב"ן בפר' בהעלותך כי מה שנאמר לאהרן שלך קיים לעולם הכונה לנרות חנוכה וא"כ משמע שלא יתבטלו לעולם.

...ובפשוטו נראה שחלוקים ביסוד ענינם חנוכה ופורים מכל המועדים, שהרי בכל המועדים נאמר שהם זכר ליציאת מצרים, ומשמעות הדברים לא רק שהם זכר למה שהי' אלא שיעקר האור שלהם נמשך מאותו אור גדול שהאיר בשעת יציאת מצרים וכמו שנאמר ובמורא גדול ודרשו חז"ל זו גילוי שכינה והארה זו היתה הארה נצחית שהאירה לשעתה ולדורות וחג הפסח בכל שנה הוא שורש האור של כל המועדים כמ"ש בראש כל מועדות נשאת פסח. ולכן לעתיד לבוא שנאמר לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את ישראל ממצרים אלא מכל הארצות והכונה שיהי' חרות עולם מיצה"ר

ממילא יתבטלו כל המועדים, משא"כ חנוכה ופורים שהם תקנת חז"ל לזכר הנסים שהיו אז ואינם זכר ליציאת מצרים הארתם נמשכת מהאור של לעתיד לבוא וממילא לא יתבטלו [וכמ"ש במדרש פנחס שיש נשמות שיניקתם מאור של המקדש לשעבר ויש נשמות שיניקתם מאור של משיח לעתיד לבוא] אלא שיש לבאר גדרם של דברים מה הי' מהות האור שהאיר ביציאת מצרים שהוא שורש לכל המועדים ובמה חלוק ממהות האור של לעתיד לבוא.

ונראה לבאר עפ"י מ שבבואר בדברי חז"ל בסדר הגאולה של משיח שיהי' שני בחינות האחד משיח בן יוסף שבא מזרעו של יוסף והשני משיח בן דוד שבא מזרעו של יהודה. והנה ההנהגה של משיח בן יוסף היא הנהגה שאינו נצחית אלא שהיא הכנה לגאולה ואילו ההנהגה של משיח בן דוד היא הנהגה נצחית. ויש לבאר ההבדל בין שני בחינות משיח אלו שהם שני דרכים בעבודת הקודש כדי להגיע לתכלית של ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. דהנה לפי מה שבבואר בדברי האריז"ל והאריכו בזה בשה"ק יעוי' אוהב ישראל פ"י ויחי הרי שיש שני הנהגות, ההנהגה הקודמת של ז"א ומלכות באופן שהז"א הדכר הוא המשפיע למלכות והוא המקבל המוחין מאו"א ומשפיע למלכות ועל בחינה זו אנו מברכים משמח חתן וכלה כמ"ש בסודר בעה"ת, וההנהגה של לע"ל שתהי' בבחינת אשת חיל עטרת בעלה והמלכות תהי' בראש הרים שהיא אשר תקבל המוחין מאו"א ותשפיע לז"א ואשר נרמז זה בברכת אחרונה של שבע ברכות משמח חתן עם הכלה כמ"ש שם. והנה ההנהגה של עתה היא הנהגה של ז"א שהוא אשר משפיע למלכות, ושורש הנהגה זו נתגלה במצרים... ושלימות הנהגה זו תהי' על ידי משיח בן יוסף שהוא בבחינת יסוד ז"א היינו שהוא ישרים קומת הז"א בשלימות גמורה ונקי' מערלה וכל סיג ופגם עד שתגיע הנהגה זו לשלימותה ותכליתה.

אמנם ההנהגה של משיח בן דוד שבא מיהודה שהוא בחינת המלכות נוקבא דז"א היא הנהגה של אשת חיל עטרת בעלה שהיא תעלה בראש הרים ובבחינת משמח חתן עם הכלה, וזה מה שרמז הפסוק שמלאה הארץ דעה את ה' היינו שהארץ היא המלכות תתמלא במוחין הוא הדעת ובמקום שבחינת הדעת הוא בדכר יהי' אז בחינת הדעת בנוק'.

ב

סדר לידת משיח בן דוד על ידי אבא יסד ברתא והי' בחכמה יסד ארץ והיא ההנהגה של לע"ל משא"ב לידת משיח בן יוסף ההנהגה של עתה

ויסוד לכל זה מצינו בפרשת וישב בסדר לידת משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. דהנה לידת שרשי משיח בן דוד מצינו קודם במעשי לוט ובנותיו... והרי מכאן כי משיח ב"ד ימשיך הנהגה זו של עטרת בעלה מלכות לעילא מז"א ולכן גם הורתו ולידתו בבחינה זו. ויותר מתבארים הדברים עפ"י מ שכתבי במגיד מישרים לב"י פ"י וישב והרחיב ביאור דבריו בספר אור הגנוז שם, כי מה שיהודה לא הי' יכול להוליד פרץ וזרח שורש מלכות בית דוד מאשתו הראשונה כמו ער ואונן ושלה משום שיהודה היתה בו גם נשמת נוק' ותמר הי' בה גם נשמת דכר, ובזה מבאר דברי חז"ל כי תמר גי' שמש שהוא דכר ונקראת תמר משום שיש באילן זה דכר ונוק' כמ"ש חז"ל ויהודה הוא הוי' בחי' דכר שיש בו ד' שמורה על נוק'. באופן שמתבאר שם כי לידת פרץ היה על ידי חלק הדבר שבתמר עם חלק הנוק' שביהודה והוא בחינה הפוכה כלשונו שם.

והרי מכל זה שעיקר הלידה של אור משיח היתה צריכה להיות על ידי הבחינה של מלכות עטרת בעלה ובעוד שיהודה הוא דכר נתן חלק נוק' הרי תמר שהיתה נקבה נתנה חלק הדכורא והוא כמבואר משום ששורש משיח בן דוד הוא הנהגה של אשת חיל עטרת בעלה. ומבואר בזה מה שעיקר התעוררות היחוד של יהודה ותמר הי' על ידי תמר שהיא נוק' מה שבגמרא אמרו על כגון זה שיוצאת ואין לה כתובה אלא שכאן בא הכל מבחי' הדכר שבה והיינו הכח של אשת חיל עטרת בעלה שהוא נקרא דכר. אמנם בזרעו של יוסף אינו כן שגם אשת פוטיפר לשם שמים נתכונה אחר שראתה כי יצא מהם זרע אשר ממנו יצא משיח בן יוסף והיא היתה התובעת שיהי' מבחי' אשת חיל עטרת בעלה וכן רצתה לכוף לכך כמו שמצינו שהדכר יש לו בעלות על האשה, אבל יוסף מיאן בזה כיון שמשיח בן יוסף הוא ממשיך ומשלים ההנהגה של ז"א המשפיע למלכות ולכן וינס ויצא החוצה שהבין שאין זה מצד הקדושה, ולכן כמו שנתעלה יוסף על ידי הנסיון שלא לעשות ועי"ז זכה להיות יוסף הצדיק ולצאת ממנו משיח בן יוסף כך נתעלה יהודה על ידי עשייתו ויצא ממנו משיח בן דוד.

ובזה מבואר כי כל המועדים הנהגתם הוא מבתי' משיח בן יוסף אשר המלכות מקבלת השפעה מן הז"א ולכן הם זכר ליציאת מצרים מאותו שורש כמו שהי' שם ולעתיד לבוא שתבטל הנהגה זו ממילא בטלים הם מצד ההנהגה של אשת חיל עטרת בעלה...

וכן הוא לענין חנוכה ופורים שהארתם מהבחינה של לע"ל... וכן הוא לענין חנוכה שהרי עיקר מצות הדלקה הוא בחוץ משמאל הפתח ששם הוא מקום המלכות להורות כי אור המוחין נמשך ובא עתה מבחינת המלכות וכן זמן ההדלקה הוא בלילה בעת שליטת המלכות וההדלקה אינה על ידי כהן כמו בהדלקת המנורה אלא על ידי ישראל שהוא בחי' המלכות, וגם אינו לובש בגדי שבת או יו"ט אלא באותם בגדים פשוטים של ימות החול שהוא בחינת מלכות לית לה מגרמא כלום, ועיקר המצוה בשמן שהוא מבחינת חכמה והוא מאיר למלכות במקומה והרי זה באותה בחינה של אבא יסד ברתא שהמלכות היא בראש הרים ומטעם זה אינה בטלה לע"ל כיון שזה מאותה בחינת הנהגה של המלכות..

וביסוד הדברים יש לבאר למה חלוקים חנוכה ופורים מכל המועדים שאין בהם איסור עשיית מלאכה. ונראה דהנה איסור עשיית מלאכה הוא רק במועדים ששורשם הוא מבחי' הז"א שהוא לעילא מבחינת עולם העשי' אבל חנוכה ופורים שהארתם מבחי' המלכות שהיא עולם העשי' ואעפ"כ היא לעילא מכל וכמ"ש בעל התניא כי האבן שנפלה רחוק מורה כי שרשה בראש הקומה לכן מאיר הארתה גם בימי המעשה. וחלוק משבת שהוא יומא דנשמתא ואין בו כלל מעשה השייך לעשי' אבל חנוכה ופורים שייכים לעולם העשי' אלא שהוא לעילא מכל דרגין.